

Das Lebermoos *Mannia androgyna* (L.) EVANS gehört der tschechoslowakischen Bryoflora nicht an

Játrovka *Mannia androgyna* (L.) EVANS nepatří do bryoflóry Československa

Valentin Pospíšil

POSPÍŠIL V. (1972): Das Lebermoos *Mannia androgyna* (L.) EVANS gehört der tschechoslowakischen Bryoflora nicht an. — Preslia, Praha, 44 : 270—271. — Nach der Revision des Vlachischen Originalmaterials, das die einzige Nachweisquelle war, muss die Annahme des Vorkommens von *Mannia androgyna* (L.) EVANS in der Tschechoslowakei fallengelassen werden. — Botanische Abteilung des Mährischen Museums, Přelova 1, Brno 2, Tschechoslowakei.

DUDA et VÁŇA (1967) führen in der jüngsten Liste der tschechoslowakischen Lebermoose, die in nomenklatorischer Hinsicht von GROLLE revidiert worden ist, auch die Art *Mannia androgyna* (L.) EVANS (bekannter unter der Bezeichnung *Grimaldia dichotoma* RADDI) an.

Zum erstenmal wurde die Art in der Tschechoslowakei von VLACH (1929) für den Berg Zobor bei Nitra angegeben. Er erwähnt sie als ein in der Tschechoslowakei neues Lebermoos, das bei Nitra seinen nördlichsten Verbreitungspunkt erreicht. KLIKA (1931) führt die Art in seiner Aufnahme der *Festuca glauca*-*Poa badensis*-Assoziation von Rovenec in den Bergen Tematínske hory an. VLACHS Lokalität zitiert mehrmals SUZA (1930, 1931, 1932, 1938), KLIKAS Angabe ebenfalls SUZA (1933, 1938) und PECIAR (1953). Beide Lokalitäten wurden auch von PILOUS et DUDA (1960) in ihren Bryologischen Schlüssel für die ČSR aufgenommen.

Im Mai 1956 suchte ich zusammen mit VLACH die Lokalität auf dem Zobor auf. VLACH kehrte mit einem reichhaltigen Fundmaterial nach Hause zurück, das er dann längere Zeit hindurch kultivierte und untersuchte. Von seinen Feststellungen verriet er mir damals nur, dass „auch *Mannia fragrans* (BALBIS) FRYE et CLARK in einem gewissen Stadium markant dichotom sei“.

Heuer, einige Jahre nach VLACHS Tod, besichtigte ich seinen im Mährischen Museum hinterlegten Nachlass und revidierte den Originalbeleg (BRNM Nr. 229.839) mit der Etikette: „*Hepaticae. Grimaldia dichotoma* RADDI. Již. vápencový (kamenitý, ssutový) svah na 2. vrcholu Zoboru u Nitry [Südlicher Kalksteinhang (Gestein, Geröll) des 2. Zobor-Gipfels bei Nitra]. 17. III. 1926. Leg. VLACH.“ Auf der Etikette ist das Wort „*dichotoma*“ mit Bleistift durchgestrichen und das Wort „*fragrans*“ in VLACHS Handschrift hinzugefügt. VLACH hat also selbst seine ursprüngliche Bestimmung korrigiert, offenbar auf Grund späterer Untersuchungen, zu denen ihn die dritte Auflage des Werkes von MÜLLER (1951—1958) angeregt hatte.

Meiner Überprüfung nach handelt es sich wirklich um *Mannia fragrans* (BALBIS) FRYE et CLARK.

KLIKAS (1931) Angabe ist wahrscheinlich nicht belegt. Zu seinen bryologischen Beratern gehörte jedoch auch VLACH.

Ich glaube also, dass wir MÜLLER (1951—1958) recht geben müssen, wenn er behauptet, dass *Mannia androgyna* (L.) EVANS „in ihrer Verbreitung auf das Gebiet rings um das Mittelmeer, auf die atlantische Küste und die atlantischen Inseln beschränkt ist“ und dass alle Angaben über ihr Vorkommen in der Tschechoslowakei (und damit auch in Mitteleuropa) bis auf weiteres als widerlegt anzusehen sind.

Údaje o výskytu játrovky *Mannia androgyna* (L.) EVANS v Československu, které publikovali VLACH (1929) a KLIKA (1931) a jež později přebírali další autoři (SUZA 1930, 1931, 1932, 1933, 1938, PECIAR 1953, PILOUS et DUDA 1960, DUDA et VÁŇA 1967) je třeba všechny zatím škrtnout, protože revize jediného Vlachova dokladu ukázala, že jde o *Mannia fragrans* (BALBIS) FRYE et CLARK a že i VLACH později sám správně opravil na etiketě své původní určení; Klikův údaj není pravděpodobně doložen.

Literatur

- DUDA J. et J. VÁŇA (1967): Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei (Einleitung). — Acta Mus. Siles., Ser. A, Opava, 16 : 97—103.
- KLIKA J. (1931): Studien über die xerotherme Vegetation Mitteleuropas I. Die Pollauer Berge im südlichen Mähren. — Bot. Centralbl., Dresden, 47 : 343—398.
- MÜLLER K. (1951—1958): Die Lebermoose Europas. Ed. 3. — Leipzig.
- PECIAR V. (1953): Poznámka k bryologickým poměrům Tematínských kopečků. — Biologia, Bratislava, 8 : 183—190.
- PILOUS Z. et J. DUDA (1960): Klíč k určování mechorostů ČSR. — Praha.
- SUZA J. (1930): Flora melafyrových skal u Primově u Spiši. — Sborn. Muz. Spoloč. Slov., Turč. Sv. Martin, 24 : 189—206.
- (1931): Rozšíření žaludice (*Disciseda*) v xerothermní oblasti květeny moravské. — Sborn. Kl. Přírod., Brno, 13 : 73—82.
- (1932): Über das Vorkommen von *Tessellina pyramidata* Dum., eines mediterranen Lebermooses, in Mähren, ČSR. — Bot. Jb., Leipzig, 65 : 60—74.
- (1933): Poznámky k výskytu *Grimaldia fragrans* Corda na Slovensku. — Věda Přír., Praha, 14 : 277—278.
- (1938): Denkwürdige Lebermoose des xerothermen Gebietes in der Tschecho-Slowakei. — Acta Bot. Bohem., Praha, 12 : 3—68.
- VLACH V. (1929): Květena Zoborských vrchů u Nitry. — Věda Přír., Praha, 10 : 111—117; 267—277.

Eingegangen am 16. Dezember 1971
Recenzent: J. Váňa

T. R. G. Gray et S. T. Williams:

Soil Micro-organisms

Oliver and Boyd, Edinburgh 1971, 240 str., 11 tab. s mikrofotografiemi a 28 obr., cena 3.— £. (Kniha je v knihovně ČSBS.)

Ekologicky zaměření botanikové, zajímající se blíže o vztahy mezi rostlinami a půdní mikroflorou, postrádali dosud příručku, která by je přehledně a na současné úrovni vědy informovala o těchto otázkách. Příručka autorů Graye a Williamse, vycházející jako druhý svazek edice University Reviews in Botany, jejímž autorem je profesor Heywood, plní dotčený úkol vyčerpávajícím způsobem. Je to první příručka ekologické půdní mikrobiologie, která si plně zaslouhuje své označení. Zatímco všechny dosavadní příručky a učebnice pojednávaly téměř výlučně jen o účasti bakterií, je zde věnována rovnoměrně pozornost všem skupinám mikrobů. Obsah knihy lze rozdělit na tři tematické části, které se do určité míry vzájemně prostupují. Úvodní část pojednává o mikrobiálních populacích v půdě, o půdě jakožto životním prostředí a o ekologii mikroorganismů v půdě. Druhá část se zabývá biochemickou stránkou činnosti mikrobů v půdě. Její předností je, že biochemickou problematiku podává způsobem srozumitelným i čtenáři, majícímu pouze základní znalosti z tohoto oboru. Třetí část je věnována vztahům půdní mikroflory k rostlinám. Spojení všech uvedených hledisek najdeme v závěrečné kapitole, pojednávající o mikroorganismech v ekosystému. Je zde probírána nejen základní koncepce ekosystému, nýbrž i koloběh látek a energie a je zde vysvětlena i funkce systémů, jimiž se tento koloběh řídí. Kniha je bohatě dokumentována literárními údaji, mezi nimiž najdeme i řadu citací československých autorů. Pozoruhodné jsou fotografie ilustrující příručku. Zejména to platí o mikrofotografiích pořízených pomocí rastrového elektronového mikroskopu. Autoři knihy jsou učitelé a vědeckými pracovníky na universitě v Liverpoolu.

Knihu lze označit za nejlepší současnou příručku o půdní mikroflorě.

J. Seifert